

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานเขียนที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดเรื่องการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (Economic Integration)

หมายถึงกระบวนการของการรวมกลุ่มประเทศเข้าเป็นสหภาพทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากยิ่งขึ้นของประเทศตั้งแต่ 2 ประเทศขึ้นไป ตามแบบฉบับแล้วการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจจะเริ่มต้นด้วยการยกเลิกสิ่งกีดขวางทางด้านการค้าสินค้าและบริการและสิ่งกีดขวางทางการค้าประเภทอื่นๆ ในระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกัน แต่ยังคงรักษาสิ่งกีดขวางทางการค้า เช่นว่าไว้ สำหรับประเทศนอกสมาชิกอื่นๆ อย่างไรก็ตาม การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจอาจเกี่ยวข้องกับเสรีภาพของการเคลื่อนย้ายทรัพยากร การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจร่วมกัน แม้กระทั่งการมีเงินตราสกุลเดียวกันก็ได้ ในทางทฤษฎีและปฏิบัติ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจหลายปัญหาที่บางครั้งไม่ผู้ชัดเจนนัก แต่ก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

รูปแบบของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ อาจจำแนกได้ 6 ลักษณะตามความลึกซึ้งของการรวมกลุ่มกันของประเทศสมาชิก ได้แก่

1. เขตลดพิกัดอัตราภาษีศุลกากร (Preferential Area) เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในลักษณะที่ประเทศสมาชิกด้วยกัน มีการลดหย่อนอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกัน การรวมกลุ่มในลักษณะนี้ระดับภาษีสินค้าประเภทเดียวกันในหมู่ประเทศสมาชิกจะต่ำกว่าภาษีที่จัดเก็บจากสินค้านำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มสมาชิก
2. เขตการค้าเสรี (Free Trade Area) เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในลักษณะที่ประเทศสมาชิกด้วยกันจะ ไม่มีการเก็บภาษีศุลกากรระหว่างกัน นอกจากนี้แล้วยังไม่มีการจำกัดโควต้าสินค้านำเข้าจากประเทศสมาชิกด้วยกันอีก ขณะที่ระดับภาษีศุลกากรของแต่ละประเทศสมาชิกจัดเก็บกับสินค้านำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มสมาชิกยังคงแตกต่างกันอยู่
3. สหภาพศุลกากร (Customs Union) เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่มีลักษณะก้าวไกลกว่าเขตการค้าเสรี กล่าวคือประเทศสมาชิกนอกจากจะ ไม่มีการเก็บภาษีศุลกากรและ ไม่มีการจำกัดโควต้าสินค้านำเข้าระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกันแล้ว ยังมีการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้านำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มสมาชิกในอัตราเดียวกันด้วย

4. ตลาดร่วม (Common Market) การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจลักษณะนี้ก้าวหน้ามากกว่าสหภาพศุลกากรอีกขั้นหนึ่ง เพราะนอกจากจะมีมาตรการภาษีศุลกากรที่ใช้กับสินค้าที่นำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มเป็นอัตราเดียวกัน (Common External Tariff) และไม่มี การเก็บภาษีสินค้านำเข้าระหว่างกัน (Free Commodity Movement) แล้ว ยังปล่อยให้ปัจจัยการผลิตเช่นทุนและแรงงานเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างประเทศสมาชิกได้โดยเสรีด้วย
5. สหภาพเศรษฐกิจ (Economic Union) การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจนี้มีความลึกซึ้งและก้าวหน้ากว่าการรวมกลุ่มแบบตลาดร่วม เพราะนอกจากจะมีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของสินค้าและปัจจัยการผลิตในระหว่างประเทศสมาชิก มีอัตราภาษีศุลกากรที่จะจัดเก็บจากสินค้านำเข้าของประเทศนอกกลุ่มสมาชิกเป็นแบบเดียวกันแล้ว รัฐบาลของประเทศสมาชิกยังมีการประสานหรือการปรับนโยบายเศรษฐกิจเข้าหากันเพื่อลดความแตกต่างลงด้วย (Harmonization of Economic Policy)
6. สหภาพเศรษฐกิจสมบูรณ์ (Overall or Perfect Economic Union) เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ลึกซึ้งถึงขนาดที่ว่าประเทศสมาชิกสามารถดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Common Economic Policy) นั่นคือนโยบายเศรษฐกิจเป็นแบบเดียวกันหมดทุกๆประเทศที่เป็นสมาชิก และมีเงินตราสกุลเดียวกัน ซึ่งการที่จะบรรลุภาวะดังกล่าวนี้ได้ เงื่อนไขทางการเมืองต้องพร้อมอยู่แล้ว ในทางปฏิบัติการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจลักษณะนี้มักจะมีการรวมกลุ่มทางการเมือง (Political Integration) อยู่ด้วยคู่ขนานกันไป

ระดับของความร่วมมือหรือความเข้มข้นของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจทั้งนี้เริ่มต้นจากการค้าเสรี พัฒนาจนกระทั่งเป็นสหภาพเศรษฐกิจสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดผลกระทบขึ้น ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ผลกระทบในระยะสั้น เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการผลิตและการบริโภค จะสืบเนื่องมาจากการยกเลิกภาษีสินค้าเข้า ซึ่งจะเป็นผลที่เกิดขึ้นทันที ทางด้านการผลิตเมื่อยกเลิกภาษีสินค้าเข้าให้แก่สินค้าจากประเทศสมาชิก แต่ยังคงเก็บภาษีจากสินค้าประเทศนอกกลุ่ม การทดแทนกันระหว่างสินค้าที่เคยซื้อจากภายนอกกับสินค้าที่ผลิตภายในประเทศและสินค้าที่ผลิตในประเทศสมาชิกอื่นจะเกิดขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีการซื้อสินค้าจากสมาชิกมากขึ้น จะก่อให้เกิดผลคือ ถ้าสินค้าที่ผลิตขึ้นในประเทศสมาชิกอื่นเป็นสินค้าที่ผลิตขึ้นด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าต้นทุนของสินค้าชนิดเดียวกันที่ผลิตขึ้นเองภายในประเทศ การเปลี่ยนไปใช้สินค้าจากประเทศสมาชิกอื่นแทน ก็จะทำให้สวัสดิการทางเศรษฐกิจของประเทศในกลุ่มดีขึ้น เพราะทรัพยากรมีการใช้ให้เกิด

ประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้การค้าระหว่างประเทศขยายตัว ในทางตรงข้ามถ้าสินค้าที่ผลิตในประเทศสมาชิกมีต้นทุนสูงกว่า การสับเปลี่ยนใช้แทนกันมีผลทำให้การใช้ทรัพยากรไม่มีประสิทธิภาพ สวัสดิการทางเศรษฐกิจจะเลวลง และการค้าระหว่างประเทศจะเปลี่ยนทิศทางการค้า (trade diversion)

ผลกระทบในระยะยาว เป็นผลที่เกิดขึ้นหลังจากที่เกิดผลกระทบระยะสั้นแล้ว และเป็นผลที่สืบเนื่องต่อไปคือ

1. เกิดการแข่งขัน ก่อนที่มีการรวมกันแต่ละประเทศมีความไม่สมบูรณ์บางอย่าง เช่น มีผู้ผลิตแข่งขันกันไม่กี่ราย เมื่อมีการรวมกลุ่มขึ้นทำให้มีสินค้าชนิดเดียวกันจากประเทศสมาชิกเข้ามาแข่งขันกันมากขึ้น ตลาดก็จะกลายเป็นตลาดที่มีผู้แข่งขันจำนวนมาก ผู้ผลิตที่มีอยู่เดิมจะต้องปรับปรุงการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในที่สุดก็จะมีแต่ผู้ที่มีประสิทธิภาพแข่งขันกัน การรวมกลุ่มทำให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนและแรงงานระหว่างประเทศโดยเสรี การใช้แรงงานและทุนมีประสิทธิภาพมากขึ้น การแลกเปลี่ยนความรู้และความก้าวหน้าทางวิชาการเป็นไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว
2. เกิดการประหยัดจากขนาด การรวมกลุ่มทำให้ตลาดขยายตัวออกไป ธุรกิจที่ทำการผลิตเพื่อจำหน่ายตลาดภายในประเทศ สามารถขยายกำลังการผลิต ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง

2.1.2 ทฤษฎีว่าด้วยการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภาวะสถิตย์ด้านการเคลื่อนย้ายของสินค้าและการผลิต

เป็นการศึกษาการจัดตั้งสหภาพศุลกากร (Customs Union) ซึ่งได้แก่กระบวนการยกเลิกภาษีศุลกากรและข้อจำกัดการค้าระหว่างประเทศสมาชิก รวมทั้งการกำหนดภาษีศุลกากรและข้อบังคับด้านการค้าระหว่างประเทศในลักษณะที่เหมือนกัน เพื่อใช้ปฏิบัติแก่ประเทศที่มีได้เป็นสมาชิก การจัดตั้งสหภาพศุลกากรมีผลต่อการเคลื่อนย้ายของสินค้าระหว่างประเทศสมาชิก มีผลต่อฐานะความเป็นอยู่ของประชากรสองด้าน ได้แก่ ประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากร และการกระจายรายได้ของประเทศต่าง ๆ

ผลที่มีต่อการจัดสรรทรัพยากร เกิดจากการผลิตสินค้าบางชนิดจะเปลี่ยนจากการผลิตในแหล่งที่มีต้นทุนต่ำในต่างประเทศ มาเป็นการผลิตโดยผู้ผลิตภายในประเทศที่ได้รับการปกป้อง (protection) และใช้ต้นทุนสูงกว่า การตั้งกำแพงภาษีจึงเป็นการเลือกปฏิบัติ (discrimination) ที่ต่อต้านสินค้าชนิดเดียวกันที่ผลิตในต่างประเทศ ด้านผู้บริโภคจะหันเหการบริโภคสินค้าจากต่างประเทศไปเป็นสินค้าที่ผลิตในต่างประเทศ การจัดตั้งสหภาพศุลกากรจะเกิดการเพิ่มการค้า (trade

creation) และการหันเหการค้า (trade diversion) การเพิ่มการค้า ได้แก่การค้าที่เกิดขึ้นใหม่ระหว่างประเทศสมาชิก การหันเหการค้าเป็นการเปลี่ยนแปลงจากการค้ากับต่างประเทศมาเป็นการค้าระหว่างประเทศสมาชิก ผลประโยชน์ของการจัดตั้งสหภาพศุลกากรจะมีมากถ้าผลในทางเพิ่มการค้ามีมากกว่าผลทางด้านการหันเหการค้า

แนวความคิดของการจัดตั้งสหภาพศุลกากรเห็นว่าการแข่งขันระหว่างประเทศสมาชิกเป็นสิ่งที่เสียเปรียบ แต่จะได้เปรียบถ้าระบบเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกจะดำเนินกิจกรรมในทิศทางที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน นักเศรษฐศาสตร์ที่นิยมการค้าเสรีและทั้งที่นิยมการปกป้องต่างก็สนับสนุนการจัดตั้งสหภาพศุลกากร นักเศรษฐศาสตร์กลุ่มแรกวิเคราะห์ว่าการจัดตั้งสหภาพที่ทำการผลิตในลักษณะส่งเสริมซึ่งกันและกันจะเกิดผลประโยชน์ในรูปแบบของการประหยัดต้นทุน เนื่องจากความแตกต่างของต้นทุนการผลิตในระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพาอาศัยกันมีมากกว่าระบบเศรษฐกิจที่แข่งขันกัน นักเศรษฐศาสตร์กลุ่มหลังวิเคราะห์ว่าการผลิตที่ส่งเสริมซึ่งกันและกันของประเทศสมาชิกสหภาพเป็นหลักประกันว่าการจัดตั้งสหภาพจะมีโอกาสให้สหภาพดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่มีวัตถุประสงค์ในการพึ่งตนเองได้มากขึ้น การจัดตั้งสหภาพศุลกากรจึงสามารถเป็นไปได้ถ้าระบบเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกมีต้นทุนการผลิตที่แตกต่างกันมาก แต่ถ้าต้นทุนการผลิตเท่ากัน หรือแตกต่างกันน้อย การผลิตจะมีลักษณะแข่งขันซึ่งกันและกัน

การจัดตั้งสหภาพศุลกากร เป็นความพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคในการพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งเกิดจากภาวะตลาดแคบ การลดและยกเลิกภาษีศุลกากรรวมทั้งข้อจำกัดการค้าระหว่างประเทศสมาชิกจะทำให้ตลาดกว้างขวางยิ่งขึ้น ขนาดของสหภาพศุลกากรซึ่งประกอบด้วยตลาดของสมาชิกหลายประเทศมีผลต่อประสิทธิภาพด้านการผลิตของโลก ขนาดของสหภาพที่กว้างขวางจะเพิ่มศักยภาพของการแบ่งงาน ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านการผลิต และการปรับปรุงการจัดสรรทรัพยากรระหว่างประเทศสมาชิกของสหภาพศุลกากร การจัดตั้งสหภาพศุลกากรยังเป็นมาตรการที่เอื้ออำนวยต่อการเคลื่อนย้ายของสินค้า ดังนั้นระยะทางและค่าขนส่งจึงเป็นประเด็นที่สำคัญ ระยะทางด้านภูมิศาสตร์มีความสำคัญน้อยกว่าระยะทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยที่กำหนดค่าขนส่ง ได้แก่ เทคโนโลยีด้านการขนส่ง ถึงแม้ว่าระยะทางในการเคลื่อนย้ายสินค้าจะไกล แต่ถ้าระบบการขนส่งมีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและประหยัดแล้ว การจัดตั้งสหภาพศุลกากรระหว่างประเทศที่ตั้งอยู่ไกลกันก็อาจจะเกิดขึ้นได้

2.1.3 ทฤษฎีว่าด้วยการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภาวะสติดย์ด้านการเคลื่อนย้ายของสินค้าและการบริโภค

สำหรับการเคลื่อนย้ายของสินค้าสำเร็จรูปนั้น มีวัตถุประสงค์ในขั้นปลายเพื่อนำไปใช้ในการบริโภค การเคลื่อนย้ายของสินค้าจึงเกิดผลต่อการบริโภค การจัดตั้งสหภาพศุลกากรซึ่งประกอบด้วยกระบวนการยกเลิกและการเลือกปฏิบัติด้านการค้าระหว่างประเทศสมาชิก จะเกิดผลต่ออัตราการแลกเปลี่ยนสินค้า (terms of trade) ระหว่างประเทศสมาชิก การยกเลิกภาษีศุลกากรยังเกิดผลต่อการบริหารงานเศรษฐกิจในรูปของการประหยัดต้นทุนของประเทศสมาชิก การจัดตั้งสหภาพศุลกากรจึงเกิดผลต่อการบริโภคและเกิดผลต่อไปยังฐานะความเป็นอยู่ของประชากรของประเทศสมาชิกในที่สุด

ผลทางด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการยกเลิกอุปสรรคการค้าทางด้านภาษีศุลกากรและข้อจำกัดการค้าเป็นการส่งเสริมการเคลื่อนย้ายของสินค้าระหว่างประเทศสมาชิก การเคลื่อนย้ายของสินค้ามีผลด้านต่าง ๆ ได้แก่ ผลทางด้านบริโภค ผลทางด้านอัตราการแลกเปลี่ยนสินค้า ผลทางด้านการบริหารการเศรษฐกิจ และผลทางด้านเปลี่ยนแปลงฐานะความเป็นอยู่ของประชากรในประเทศสมาชิก

ผลทางด้านบริโภค ได้แก่การเปลี่ยนแปลงทางด้านแบบแผนของการบริโภคภายหลังจากการจัดตั้งสหภาพ การเก็บภาษีศุลกากรทำให้ความแตกต่างของราคาสินค้าที่ค้าขายกันมีมากขึ้น และเมื่อมีการยกเลิกภาษีดังกล่าว จึงทำให้การแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประเทศมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้บริโภคซึ่งเดิมถูกจำกัดอุปสงค์ของตนให้มีแต่เฉพาะสินค้านำเข้าที่เก็บภาษีศุลกากร เมื่อมีการยกเลิกภาษีดังกล่าว ผู้บริโภคจะปรับการบริโภค โดยซื้อสินค้านำเข้าที่มีค่าสูงแทนสินค้าที่มีค่าต่ำภายในประเทศ การจัดตั้งสหภาพศุลกากรมีผลต่อประสิทธิภาพทางด้านการผลิตของโลกเพียงใดขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของแบบแผนทางด้านการผลิตและแบบแผนทางด้านการบริโภค รายได้แห่งของโลกจึงเพิ่มขึ้นถึงแม้ว่าไม่มีการปรับปรุงประสิทธิภาพทางด้านการผลิต แต่มีเงื่อนไขว่าได้มีการปรับปรุงประสิทธิภาพทางด้านการแลกเปลี่ยนให้สูงกว่าเดิม ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีว่าด้วยความสำคัญอันสำรอง อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ของประชากรของประเทศสมาชิกสหภาพ

การยกเลิกภาษีศุลกากร และข้อจำกัดการค้าภายในสหภาพจะเกิดผลให้มีการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประเทศสมาชิก มีปัจจัยหลายประการทั้งที่เป็นปัจจัยระยะสั้นและปัจจัยระยะยาวที่ผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนสินค้า การเพิ่มการค้าและการหันเหการค้าภายหลังจากที่ได้มีการจัดตั้งสหภาพศุลกากรแล้ว มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตรา

การแลกเปลี่ยนสินค้า และนอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนสินค้ายังขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของอุปสงค์ในประเทศคู่ค้า (elasticity of reciprocal demand) อีกด้วย

การยกเลิกภาษีศุลกากรระหว่างประเทศที่เป็นสมาชิกของสหภาพจะนำไปสู่การบริหารเศรษฐกิจในรูปของการประหยัดต้นทุนของระบบเศรษฐกิจ กิจกรรมทางด้านการคลังของประเทศจะมีการเสียค่าใช้จ่ายและเสียเวลาในการปฏิบัติตามพิธีการด้านศุลกากร และค่าใช้จ่ายในการขนส่งที่จำเป็นสำหรับการขนส่งสินค้าจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น และพ่อค้า-ผู้บริโภคจะต้องรับภาระซึ่งอาจจะเกิดผลเสียต่อการค้าที่เกิดขึ้นเพิ่มขึ้น อุปสรรคทางด้านการค้าระหว่างประเทศอีกประการหนึ่งได้แก่ ความซับซ้อนของกฎหมายและระเบียบด้านศุลกากรของแต่ละประเทศ การปฏิบัติและการทำความเข้าใจจะต้องใช้นักกฎหมายและผู้ที่มีอาชีพเฉพาะด้าน ซึ่งหมายความว่าพ่อค้า-นักธุรกิจ จะต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ราคาสินค้าเข้าจึงเพิ่มขึ้น นอกจากนี้แล้ว กฎหมายและระเบียบปฏิบัติดังกล่าวยังมีลักษณะเป็นการปกป้องทางอ้อมแก่ผู้ผลิตและผู้ค้าสินค้าภายในประเทศอีกด้วย การปกป้องทางอ้อมนี้จึงเป็นการเสริมการปกป้องทางตรงให้เพิ่มขึ้นเช่นกัน

การจัดตั้งสหภาพศุลกากรยังมีผลต่อฐานะความเป็นอยู่ของประชากรของประเทศสมาชิกตามหลักของเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ การยกเลิกภาษีศุลกากร ไม่มีการผูกขาดและไม่มีการเก็บภาษีสรรพสามิตของประเทศสมาชิกสหภาพ ทำให้บรรลู่เงื่อนไขต่าง ๆ ของการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพตามนัยของวิชาเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ

2.1.4 ทฤษฎีว่าด้วยการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภาวะสถิตย์ด้านการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต

การจัดตั้งสหภาพศุลกากรทำให้สินค้าสำเร็จรูปสามารถเคลื่อนย้ายได้ ซึ่งทำให้มีอุปสงค์ในปัจจัยการผลิตเพื่อทำการผลิตสินค้าในประเทศสมาชิกสหภาพ ทำให้ราคาปัจจัยการผลิตในประเทศสมาชิกแตกต่างกันน้อยลง และนอกจากนี้การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในรูปแบบและขั้นตอนที่สูงขึ้นไป ซึ่งมีการยกเลิกอุปสรรคด้านการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตจะมีผลให้มีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศสมาชิก ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การเคลื่อนย้ายของสินค้าสำเร็จรูปและการเท่ากันของราคาปัจจัยการผลิต ผลทางเศรษฐกิจของการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต การเคลื่อนย้ายแรงงาน การเคลื่อนย้ายเงินทุน และการเคลื่อนย้ายทรัพยากรผู้ประกอบการ

การจัดตั้งสหภาพและกลุ่มทางเศรษฐกิจที่มีการยกเลิกภาษีและข้อจำกัดการค้ารูปอื่น ๆ ทำให้สินค้าสำเร็จรูปและปัจจัยการผลิตสามารถเคลื่อนย้ายได้ ถ้าสิ่งอื่น ๆ คงเดิม การค้าระหว่างประเทศจะลดความแตกต่างของราคาปัจจัยการผลิตภายในสหภาพ ภายใต้เงื่อนไขว่าการผลิตไม่มี

ความแตกต่างกัน ถึงแม้ว่าคุณภาพของปัจจัยการผลิตจะมีลักษณะใกล้เคียงกันก็ตาม ผลตอบแทนสุดท้ายจะแตกต่างกัน การเคลื่อนย้ายของปัจจัยการผลิตจะทำให้ผลตอบแทนหน่วยสุดท้ายของปัจจัยชนิดเดียวกันเท่ากัน และผลผลิตรวมของประเทศที่เกี่ยวข้องจะเพิ่มขึ้น

ตลาดแรงงานระหว่างประเทศในปัจจุบันมีความสมบูรณ์มากกว่าในอดีตที่ผ่านมา ในอดีตมีการอพยพของแรงงานจำนวนมาก ผู้ใช้แรงงานเต็มใจที่จะอพยพไปทำงานในสถานที่ต่าง ๆ ถ้าค่าตอบแทนของแรงงานแตกต่างกัน ค่าจ้างหรือค่าแรงดังกล่าวสูงกว่าค่าดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อใช้เป็นทุนในการเดินทางไปทำงาน และต้นทุนในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่สามารถแตะต้องได้ ได้แก่ ความไม่สะดวกต่าง ๆ การเคลื่อนย้ายของแรงงานจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการผลิต แรงงานจึงตอบสนองต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้น แต่มีสมมติฐานที่สำคัญ 2 ประการได้แก่ คนงานจะต้องมีเหตุผลและคนงานจะต้องเห็นการณ์ไกล ประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกสหภาพอาจจะเกิดภาวะขาดแคลนแรงงานและอาจจะมีแรงงานส่วนเกินก็ได้ ดังนั้นการส่งเสริมการเคลื่อนย้ายของแรงงานภายในสหภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็น

การเคลื่อนย้ายเงินทุนภายในสหภาพ จะทำให้การจัดสรรทรัพยากรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ธุรกิจทุกประเภทภายในสหภาพควรมีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนและสินเชื่อ เงินทุนควรอยู่ในฐานะที่จะสามารถเคลื่อนย้ายไปสู่แหล่งที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า การเคลื่อนย้ายของเงินทุนภายในสหภาพจะเอื้ออำนวยให้มีการหันเหการจัดสรรทรัพยากร ที่เป็นผลมาจากการผ่อนปรนข้อจำกัดด้านการค้าระหว่างประเทศ ข้อตกลงว่าด้วยการจัดตั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจมักจะมิพบปัญหาดีให้มีการยกเลิกข้อจำกัดการไหลของเงินทุนในประเทศสมาชิกของกลุ่ม

ทางการเคลื่อนย้ายทรัพยากรผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการนั้นเป็นทรัพยากรประเภทหนึ่งแต่เป็นทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งกระบวนการพัฒนาระหว่างประเทศได้มองข้ามความสำคัญของทรัพยากรประกอบการอยู่เสมอ แต่อย่างไรก็ตามการมีทรัพยากรของแต่ละประเทศแตกต่างกัน หรือการมีปริมาณของแรงงานและทุนแตกต่างกัน ซึ่งในขณะเดียวกันก็ยังมีบริการของผู้ประกอบการที่แตกต่างกันด้วย ปัญหาการขาดแคลนผู้ประกอบการที่มีความรู้และทักษะในสาขาต่าง ๆ นับว่ามีความสำคัญต่อความพยายามในการพัฒนาของแต่ละประเทศ สาเหตุของความขาดแคลนดังกล่าวกำหนดโดยปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งได้แก่ การเปลี่ยนแปลงฐานะทางสังคมได้ยาก การขาดความกล้าเสี่ยงของนักธุรกิจ การขาดการเรียนรู้และการใช้ทักษะทางด้านธุรกิจ การอพยพของบุคคลที่ได้รับการฝึกอบรมทางด้านเทคนิคและวิชาชีพเฉพาะด้าน

การเคลื่อนย้ายของแรงงานและทุนนั้นได้ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของทรัพยากรผู้ประกอบการตามมา ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ภายใต้เงื่อนไขที่มีการจัดตั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจ การยกเลิกข้อจำกัดเสรีภาพของการเคลื่อนย้ายทรัพยากรผู้ประกอบการ เป็นบทบาทปัญหาดีหนึ่งของข้อตกลงว่าด้วยการจัดตั้ง

ตลาดร่วมยุโรป และกลุ่มทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้เนื่องจากอุปสรรคทางด้านสังคมและจิตวิทยาของการเคลื่อนย้ายทรัพยากรผู้ประกอบการมีน้อยกว่าในกรณีของการอพยพแรงงาน ทรัพยากรผู้ประกอบการและบุคลากรที่มีความรู้และทักษะทางด้านการจัดการและเทคโนโลยี สามารถคาดคะเนได้ว่าจะมีโอกาสในการเคลื่อนย้ายสูงกว่าด้านแรงงานโดยทั่วไป กล่าวได้ว่าการเคลื่อนย้ายของแรงงานและทุนที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของทรัพยากรผู้ประกอบการ ซึ่งจะนำไปสู่การใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.1.5 ทฤษฎีว่าด้วยการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภาวะพลวัตด้านการพัฒนาเศรษฐกิจในแต่ละประเทศ

เป็นการศึกษาถึงการพัฒนาเศรษฐกิจในแต่ละประเทศ หมายถึงกระบวนการซึ่งประกอบด้วยมิติหลายมิติเกี่ยวกับการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจและสังคมให้ดีขึ้นทั้งระบบ

การศึกษาเริ่มจากการใช้ตัวแบบในประเทศที่ด้อยพัฒนา ได้แก่ตัวแบบที่อธิบายว่าการเพิ่มของผลผลิตขึ้นอยู่กับอัตราการสะสมทุน ส่วนบทบาททางด้านการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่มีต่อปริมาณของผลผลิตได้รับความสนใจน้อย บทบาทของการสะสมทุนที่ก่อให้เกิดการเพิ่มของรายได้ประชาชาติมีน้อยถ้าระดับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยียังคงเดิม ถ้าพิจารณาถึงบทบาทของการสะสมทุนและเทคโนโลยีแล้ว การเพิ่มการสะสมทุนเปิดโอกาสให้มีการประยุกต์ใช้วิธีการผลิตที่ทันสมัย การประดิษฐ์คิดค้นและประยุกต์ใช้วิธีการผลิตใหม่ ๆ จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีการสะสมทุน

การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ได้แก่การเคลื่อนที่สูงขึ้นของขีดความสามารถด้านการผลิตรวม โดยทำการผลิตที่ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นในขณะที่ใช้ปัจจัยการผลิตเท่าเดิม การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ได้แก่การเพิ่มประสิทธิภาพพลวัตของระบบเศรษฐกิจหรือการประหยัดเนื่องจากการผลิตมีขนาดใหญ่รวมถึงการปรับปรุงเทคนิคการผลิต และการนำเทคนิคการผลิตใหม่ ๆ มาใช้ขอบเขตของตลาดจะกว้างขวางขึ้น

นักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก ได้ให้ความสนใจในผลด้านขนาดของตลาดที่มีต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยกล่าวว่า การแบ่งงานถูกจำกัดขอบเขตของตลาด ถ้าตลาดกว้างขวาง การแบ่งงานจะเกิดขึ้นได้ และมีการปรับปรุงผลผลิตภาพของแรงงานซึ่งเป็นผลมาจากการแบ่งงาน การเพิ่มปริมาณของการผลิตรวมจะทำให้มีการเพิ่มการประหยัดภายในและการประหยัดภายนอก ทำให้ระบบเศรษฐกิจได้ผลประโยชน์ในลักษณะที่มีผลผลิตเพิ่มขึ้น (increasing returns)

นักเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่บางราย เช่น มิลเทียดส์ ซาโคเลียดส์ (Milltiades hacholiades) ได้ชี้ให้เห็นว่า การจัดตั้งสหภาพศุลกากร และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในรูปแบบอื่น ๆ จะเกิดผลทางด้านพลวัต (dynamic effects) ด้านต่าง ๆ ได้แก่ :-

- 1) การแข่งขันเพิ่มขึ้น (increase competition)
- 2) การกระตุ้นความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี (simulation of technical change)
- 3) การกระตุ้นการลงทุน (simulation of investment)
- 4) การประหยัดเนื่องจากขนาด (economies of scale)

การแข่งขันตามแนวความคิดนี้ไม่ใช่หมายถึงสถานการณ์ที่มีบริษัทธุรกิจจำนวนมากค้าขายสินค้าที่มีคุณภาพเหมือน ๆ กัน แต่หมายถึงความสามารถ (ability) และความเต็มใจ (willingness) ของบรรดาผู้ผลิตจำนวนมากในการรุกคืบหน้าเข้าหาตลาดของกันและกันในขณะที่มีการยกเลิกภาษีศุลกากร และตลาดได้ขยายตัวขึ้น จำนวนคู่แข่งที่มีศักยภาพในการผลิตจะเพิ่มขึ้น โครงสร้างของการผลิตผูกขาดและการผลิตน้อยรายจะถูกกดดันจากภายนอก ธุรกิจที่ไม่มีประสิทธิภาพจะต้องดำเนินการให้มีประสิทธิภาพหรือไม่ก็ต้องปิดตนเองลง การแข่งขันจึงเป็นประเด็นที่จะต้องสร้างประสิทธิภาพ และนำไปสู่การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ ๆ จึงเป็นการสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและกระตุ้นความเติบโตทางเศรษฐกิจ

2.2 ผลการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมชัย สัจจพงษ์ , สุรศักดิ์ พิษิตผองกิจ และ สุภชัย ศรีสถาพร (2541)

จากบทความเรื่อง “เงินสกุลยูโร 1999” ได้ทำการวิเคราะห์ถึงบทบาทของเงินยูโรในเวทีเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับเงินตราสกุลแข็งอีกสองสกุล ได้แก่ ดอลลาร์สหรัฐ และเยน ซึ่งเปรียบเทียบความสำคัญจากตัวเลขเศรษฐกิจและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเมื่อเงินยูโรถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย ซึ่งผลกระทบของ EMU ที่มีต่อเศรษฐกิจโลกจะขึ้นอยู่กับ external spillovers ที่เกิดจากสถานการณ์เศรษฐกิจในยุโรปและความเป็นที่นิยมของการใช้เงินสกุลยูโรในการชำระรายการระหว่างประเทศ

ฐานและขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้นของ EU และการขจัดต้นทุนด้านธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปริวรรตเงินตราในยุโรปจะส่งผลให้ยุโรปมีบทบาทมากขึ้นในการเป็นเงินสกุลที่ใช้ในการค้าขายระหว่างประเทศ โดยคาดว่าจะขยายบทบาทเพิ่มขึ้นก่อนในการทำธุรกรรมระหว่าง EMU และประเทศกำลังพัฒนารวมทั้งประเทศในค่ายสังคมนิยมในอดีต การรวมตัวกันของตลาดการเงินยุโรปด้วยการใช้เงินสกุลเดียวกันจะลดต้นทุนธุรกรรมด้านการเงิน ลดส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ย

(interest spread) และขยายปริมาณสินทรัพย์ที่คิดมูลค่าในรูปยูโร นอกจากนี้ยูโรจะมีบทบาทมากขึ้นในการเป็นเงินสกุลหลักที่ใช้เป็นทุนสำรองระหว่างประเทศรวมทั้งการใช้ดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้เนื่องจากแนวโน้มของการใช้ยูโรจะมีมากขึ้นในตลาดการเงินและการค้าระหว่างประเทศ

การพัฒนาของ EU จนถึงขั้น EMU และใช้เงินสกุลยูโรจะทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสมาชิกใน EMU สูงขึ้น เนื่องจาก EU ดำเนินการเปิดเสรีระหว่างกันเองจนถึงขั้นทรัพยากรต่างๆ สามารถเคลื่อนย้ายภายใน EU เองได้อย่างเสรี ภายใน EU เองก็จะปรับคุณภาพการผลิตตามความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดระหว่างกัน เช่น เยอรมันมีความได้เปรียบในการผลิตยานยนต์ ในขณะที่ฝรั่งเศสมีความสามารถในการผลิตเครื่องแต่งกาย ย่อมจะเกิดการปรับเปลี่ยนประเภทการผลิตในแต่ละประเทศสมาชิก ซึ่งจะเป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านราคาหรือคุณภาพที่เป็นปัจจัยสำคัญในการแข่งขันและค้าขายกับต่างประเทศ

การ specialization ในการผลิตในกลุ่ม EU จะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างการนำเข้าและส่งออกของกลุ่ม และส่งผลกระทบต่อประเทศผู้ผลิตที่เป็นคู่แข่งที่สำคัญต่างๆของ EU โดย EU จะแบ่งสัดส่วนทางการตลาดในตลาดการค้า ย่อมส่งผลกระทบต่อตลาดการค้าทำให้ความได้เปรียบดุลการค้าไปอยู่ที่ EU อย่างไรก็ตามบทบาทของเงินยูโรคงจะไม่เกิดขึ้นและบดบังความสำคัญของค่าเงินดอลลาร์สหรัฐ หรือค่าเงินเยนในทันทีทันใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสำเร็จของการดำเนินการของ EMU และ credibility ของ ECB

เมทนี มีนะกนิษฐ (2541)

จากบทความเรื่อง “ยูโร (Euro) เงินตราสกุลเดียวแห่งสหภาพยุโรป” ได้กล่าวถึงประโยชน์จากการใช้เงินยูโรที่สำคัญ 2 ประการ ประการแรกคือ จะทำให้ต้นทุนธุรกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับอัตราแลกเปลี่ยนลดลง การใช้เงินยูโรเพียงสกุลเดียวเป็นการลดความเสี่ยงที่เกิดจากอัตราแลกเปลี่ยน ทำให้บริหารความเสี่ยงได้ง่ายขึ้นอีกทั้งสหภาพยุโรปก็มุ่งมั่นที่จะสร้างเสถียรภาพของเงินยูโรและให้ยูโรเป็นอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศอีกสกุลหนึ่ง คู่เคียงไปกับเงินเยนญี่ปุ่น และดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งจะเอื้อประโยชน์โดยตรงต่อธุรกรรมภายในประเทศสมาชิกสหภาพฯ และธุรกรรมระหว่างประเทศที่ใช้เงินยูโร

ประโยชน์อีกประการหนึ่งคือ ยูโรจะเพิ่มความโปร่งใสภายในยุโรปตลาดเดียวและจะเป็นแรงผลักดันให้มีการลดเลิกอุปสรรคต่างๆ ในตลาดยุโรปเดียว เพราะจะทำให้การเปรียบเทียบต้นทุนและราคาสินค้าระหว่างประเทศสมาชิกง่ายขึ้น ซื่อขายสินค้าและบริการระหว่างกันได้สะดวกมากยิ่งขึ้น ยูโรจึงนับเป็นตัวเร่งให้ยุโรปตลาดเดียวมีความสมบูรณ์ขึ้น

กองการต่างประเทศ (2542)

จากบทความเรื่อง “ยูโร..ความเป็นมาและผลกระทบ” ได้วิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการประกาศใช้เงินยูโร ออกเป็น 5 ด้านคือ

1. ผลกระทบของสกุลเงินยูโรต่อประเทศในกลุ่มยูโร ซึ่งจะก่อให้เกิดการปฏิรูปทางการเงินครั้งสำคัญในสหภาพยุโรปและตอนนโยบายทางเศรษฐกิจของภาครัฐ และต่อภาคธุรกิจอื่นๆดังนี้

1.1) นโยบายทางเศรษฐกิจ ประเทศสมาชิกสหภาพการเงินยุโรป ทั้ง 11ประเทศต้องยอมลดอำนาจอธิปไตยสูงสุดทางเศรษฐกิจของตน นั่นคือ สิทธิในการออกเงินตราประจำชาติ โดยมีข้อตกลงให้ธนาคารกลางของยุโรปเข้ามาทำหน้าที่บริหารและนั่นย่อมหมายถึงว่า บรรดาประเทศสมาชิกได้ประกาศลดอำนาจอันทรงพลังในการปกป้องเศรษฐกิจใน 2 ประเด็นหลักคือสิทธิในการลดค่าเงินตราเมื่อมีความจำเป็น และสิทธิที่จะทำงบประมาณขาดดุลเมื่อภาวะการว่างงานขยายตัว ประเทศสมาชิกต้องยอมรับและพร้อมที่จะปรับตัวเมื่อถูกรีดถอนอธิปไตยทางเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นเรื่องของงบประมาณรายจ่ายของรัฐ หรือนโยบายทางการเงินต่างๆ ที่จะต้องขึ้นอยู่กับธนาคารกลางยุโรปเพียงสถาบันเดียว

ผลกระทบในการปรับโครงสร้างของภาครัฐ มิได้เกี่ยวเนื่องเฉพาะนโยบายทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการปรับเปลี่ยนโครงสร้างในด้านอื่นๆด้วย เช่น เมื่อประเทศสมาชิกเปลี่ยนมาใช้เงินสกุลยูโรก็จะมีเปรียบเทียบอัตราภาษีและการใช้จ่ายของแต่ละประเทศ ประเทศที่มีอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลสูงย่อมจะได้รับผลกระทบมากเมื่อมีการใช้เงินสกุลเดียวกันอย่างเต็มรูปแบบหรืออีกนัยหนึ่ง รัฐบาลของประเทศสมาชิกจะต้องตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายในเรื่องภาษีอัตราค่า การโยกย้ายตลาดแรงงาน และการตั้งระเบียบกฎเกณฑ์ที่น่าพึงพอใจมากขึ้นในธุรกิจประเภทต่างๆ

1.2) ภาคอุตสาหกรรม การใช้เงินสกุลยูโรจะทำให้เกิดกระแสการควบกิจการและการปิดโรงงานขึ้น กล่าวคือ เมื่อความเสี่ยงในเรื่องเงินตราหมดไปจากการเปลี่ยนมาใช้เงินสกุลเดียวกัน บริษัทเอกชนก็ไม่จำเป็นต้องเปิดกิจการในหลายๆประเทศดังเช่นที่ทำอยู่ในปัจจุบัน แต่ขณะเดียวกันกระแสการเปลี่ยนแปลงนี้ก็จะทำให้เกิดปัญหาการว่างงานมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ผลประโยชน์ที่ภาคอุตสาหกรรมจะได้รับคือ สกุลเงินยูโรจะช่วยลดค่าใช้จ่ายที่บริษัทจะต้องเสียไปกับการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและการป้องกันความเสี่ยง และเมื่อความเสี่ยงในเรื่องเงินตราหมดไป สหภาพยุโรปก็จะกลายเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่น่าสนใจมากขึ้น

1.3) ภาคธุรกิจที่สำคัญ เช่นเดียวกับการปรับโครงสร้างด้านอื่นๆ กลุ่มธนาคารก็เป็นอีกสถาบันหนึ่งที่ต้องปรับตัวเนื่องจากได้รับผลกระทบโดยตรงจากการปฏิรูปเศรษฐกิจครั้งนี้ โดยภาคการคลังจะถือเสมือนเริ่มจากศูนย์เมื่อเปลี่ยนมาใช้สกุลเงินยูโร

ขณะเดียวกันค่าใช้จ่ายในด้านธุรกรรมด้านอัตราแลกเปลี่ยนจะลดลงกว่า 65 พันล้านดอลลาร์ในแต่ละปี พร้อมกับช่วยกำจัดคนกลางออกจากธุรกรรมต่างๆ คิดเป็นมูลค่าหลายล้านล้านดอลลาร์ นั่นย่อมทำให้เกิดเงินทุนมหาศาลและช่วยให้เกิดความคล่องตัวยิ่งขึ้นกว่าเดิม แต่ธนาคารจำเป็นต้องสูญเสียรายได้ที่เคยได้เป็นกอบเป็นกำจากการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ นับเป็นการเพิ่มความกดดันให้กับธนาคารและสถาบันการเงินต่างๆ โดยบทบาทในฐานะเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับภาคอุตสาหกรรมจะลดลงเนื่องจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของตลาดทุน โดยเฉพาะตลาดพันธบัตรและตลาดหลักทรัพย์ ในขณะที่ธนาคารต่างๆจะมีการปรับโครงสร้างเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพ และรองรับการแข่งขันจากธนาคารข้ามชาติขนาดใหญ่

1.4) ภาคแรงงาน ยุคสกุลเงินยูโรถือเป็นยุคแห่งความสับสนของบรรดาผู้ใช้แรงงาน คนงานในโรงงานอุตสาหกรรมต้องล้มเลิกความคิดฝันในเรื่อง “ความมั่นคง” ในการมีรายได้ที่ตลอดชีวิต ขณะที่อุปนิสัยของคนยุโรปไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงงานหรือไปทำงานในประเทศอื่นที่จำเป็นต้องมีการปรับตัวในการดำรงชีวิตประจำวัน

มีการคาดการณ์ว่าคนงานกว่าสิบล้านคน หรือร้อยละ 5 จะตกงานภายในช่วง 18 เดือน แต่เมื่อวิกฤตการณ์ด้านการว่างงานทุเลาลง ตลาดแรงงานของยุโรปจะได้รับการแปรรูป คือ ในอีก 10 ปีข้างหน้า จะเกิดการจ้างงานใหม่ในบริษัทเอกชนขนาดเล็กและการจ้างงานทางด้านบริการเพิ่มมากขึ้นในเขตภาคพื้นทวีปยุโรป แต่สภาพต่างๆจะมีบทบาทลดลง

โดยสรุปแล้ว การใช้เงินยูโรน่าจะอำนวยความสะดวกให้ประเทศสมาชิกในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการจ้างงาน อย่างไรก็ตามก็ตีผลกระทบในเชิงบวกอาจไม่เป็นไปตามที่คาด เนื่องจากปัจจัยความผันผวนต่างๆ

2. ผลกระทบของสกุลเงินยูโรต่อประเทศนอกกลุ่มยูโรในภาคพื้นยุโรป

สำหรับประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปที่เหลือและประเทศต่างๆ ในภาคพื้นยุโรปกำลังจับตามองความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งความเป็นไปได้ในการเข้าร่วมสหภาพการเงินยุโรป แต่ทั้งนี้ต่างยังคงคอยดูท่าทีอยู่ สำหรับอังกฤษที่นับเป็นมหาอำนาจสำคัญในทางเศรษฐกิจของยุโรป อาจมีความจำเป็นที่จะต้องขึ้นอัตราภาษี แต่นักลงทุนชาวอังกฤษต่างเตือนว่าการลงทุนต่างๆ ที่ช่วยยกระดับเศรษฐกิจของอังกฤษมากกว่า 10 ปี อาจจะเหือดแห้งไป ถ้าอังกฤษยังคงไม่เข้าร่วมสหภาพการเงินยุโรป เป็นเหตุให้มีการคาดการณ์ว่าอังกฤษจะเข้าร่วมเป็นสมาชิกสหภาพการเงินยุโรปภายใน 5 ปี ซึ่งจะช่วยให้สกุลเงินยูโรมีความคล่องตัวและความน่าเชื่อถือมากขึ้น

ส่วนประเทศในแถบยุโรปตะวันออก เช่น สาธารณรัฐเชก โปแลนด์ และฮังการี ซึ่งอยู่ในสถานะของประเทศนอกกลุ่มยูโร ที่พยายามทำให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดจากการเป็นแหล่งแรงงาน

ราคาถูกในขณะนี้ ประเทศเหล่านี้กำลังพยายามจัดการกับเศรษฐกิจของประเทศด้วยความหวังที่จะได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสหภาพการเงินยุโรปสักวันหนึ่ง

ประเทศสวิตเซอร์แลนด์กลับมีนโยบายต่างไปจากประเทศนอกกลุ่มอื่นๆ คือ ไม่ได้คาดหวังที่จะเข้าร่วมสหภาพการเงินยุโรป แต่นั่นย่อมหมายถึงว่า สวิตเซอร์แลนด์จะต้องเผชิญกับปัญหาในระยะ 2-3 ปีนี้ หลังจาก 7 ปีของการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ชะลอตัวลง อันเนื่องจากการแข็งตัวของค่าเงิน ส่งผลให้ต้นทุนในการขยายตัวทางเศรษฐกิจของสวิตเซอร์แลนด์จะไม่เข้มใสนัก ทั้งกระแสของสหภาพการเงินยุโรปและกระแสโลก จะไม่เอื้อต่อเศรษฐกิจของประเทศนอกกลุ่มประเทศนี้เท่าใดนัก

ในบรรดาประเทศนอกกลุ่มยูโร บริษัทเอกชนขนาดเล็กที่มีฐานที่ตั้งอยู่ ณ ประเทศเดียว ดูท่าว่าจะได้รับผลกระทบจากสหภาพการเงินยุโรปมากที่สุด ด้วยเหตุที่ว่าจะต้องเผชิญกับความยากลำบากในการป้องกันความเสี่ยงของค่าเงินไม่แน่นอนของเงินตรา ในขณะที่บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ที่มีฐานที่ตั้งอยู่ในประเทศนอกกลุ่มยูโรต่างๆ จะได้รับผลกระทบน้อยกว่าเนื่องจากคุ้นเคยกับการใช้ระบบเงินตราหลายๆระบบอยู่แล้ว โดยบริษัทเหล่านี้เพียงแต่เดิมสกุลเงินยูโรเข้าไปในบัญชีรายการของตนเท่านั้น

3. ผลกระทบของเงินยูโรต่อภูมิภาคเอเชีย

คาดว่าเงินยูโรจะส่งผลกระทบต่อภูมิภาคเอเชียในสองระดับ ในระดับแรกจะเกิดขึ้นทันทีหลังจากเริ่มใช้แต่จะเป็นในระดับจุลภาค คือภาคการค้าและการเงิน ซึ่งไม่เพียงแต่ภาคเอกชนและภาครัฐบาลในเอเชียเท่านั้นที่จะเริ่มคิดถึงเงินยูโรและประกอบธุรกรรมโดยใช้สกุลเงินนี้ แต่ตลาดยุโรปซึ่งเป็นตลาดใหญ่ที่เกิดใหม่จะเป็นตัวเปิดทางเลือกใหม่ของแหล่งเงินทุนให้กับภูมิภาคนี้ และลดการพึ่งพิงเงินดอลลาร์สหรัฐ. ลงอย่างรวดเร็ว

ผลกระทบในระดับที่สอง จะส่งผลกว้างไกลกว่ามาก แต่ค่อนข้างยากที่จะวัดออกมาเป็นตัวเลขนหรือพยากรณ์ได้อย่างแม่นยำ มีการคาดการณ์ว่าเงินยูโรจะก่อให้เกิดการเติบโตของสกุลเงินใหม่ของยุโรปมากขึ้นเรื่อยๆ ในระยะยาว จนดอลลาร์สหรัฐ. และเยน จะเป็นฝ่ายเสียเปรียบ นอกจากนี้ยูโรยังจะช่วยทำให้ภูมิภาคนี้เป็นภูมิภาคที่มีศักยภาพมากขึ้น อุปสงค์จะเพิ่มขึ้น ตลาดส่งออกของเอเชียและส่วนอื่นๆของโลกก็จะใหญ่ขึ้น แต่การแข่งขันก็ย่อมจะเข้มข้นขึ้นตามไปด้วย

4. ผลกระทบด้านราคา

คณะกรรมการสหภาพยุโรปยืนยันว่าเขตยูโร (Euro Bloc) ซึ่งในขั้นแรกประกอบด้วย 11 ประเทศใน 15 ประเทศของสหภาพยุโรปจะเป็น “มหาอำนาจทางการค้าที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก” ทางคณะกรรมการฯ เห็นว่า หากยูโรถูกนำมาใช้ในการค้าขายแทนเงินมาร์กและสกุลเงินอื่นๆ ของประเทศในแถบยุโรปเมื่อไรแล้ว ก็จะทำให้การส่งออกของโลกร้อยละ 30 ส่งไปเรียกเก็บเงินกันเป็น

ยูโรพื้นที่หลังจากที่ประกาศใช้สกุลเงินนี้ซึ่งขณะนี้มีอย่างน้อย 2 ประเทศ คือบัลแกเรีย และเอสโตเนีย ที่ได้ประกาศออกมาแล้วว่าจะเปลี่ยนสกุลเงินของตนมาผูกกับยูโรพื้นที่ที่เริ่มมีการใช้ รวมถึงอีกหลายประเทศที่พูดภาษาฝรั่งเศส และประเทศในแอฟริกาเหนือที่ตรึงสกุลเงินของตนกับเงินฟรังก์ก็มีแนวโน้มจะปฏิบัติเช่นเดียวกัน

สถานการณ์เหล่านี้ได้ส่งผลกระทบมาถึงเอเชียซึ่งต้องแข่งขันกับประเทศที่ทำการค้ากับประเทศรอบนอกของยุโรปอย่างไปแลนด์และดูนิเซีย โดยประเทศเหล่านี้มีความสัมพันธ์ทางการค้าที่แนบแน่นกับสหภาพยุโรป และพร้อมที่จะตลาดส่งออกของเอเชียอีกด้วย ดังนั้นการที่สกุลเงินของประเทศเหล่านี้ผูกติดอยู่กับยูโรย่อมจะทำให้ประเทศเหล่านี้ได้เปรียบมากขึ้นในเวทีการค้าโลก กล่าวคือจะช่วยลดความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศในการค้ากับยุโรป ซึ่งหากผู้ส่งออกเอเชียยังคงต้องประกอบธุรกรรมเป็นดอลลาร์สหรัฐ ก็จะต้องอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ

5. ผลกระทบด้านการเงิน

นอกเหนือไปจากผลกระทบด้านการค้าแล้วยังมีผลกระทบทางการเงินด้วย ซึ่งหากว่ากันตามทฤษฎีแล้วตลาดหุ้นยุโรปจะเป็นแหล่งที่นำลงทุนมากสำหรับเอเชียด้วยเหตุผลง่าย ๆ ที่ว่านับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2541 พันธบัตรรัฐบาลและหุ้นทั้งหมดในยุโรปจะตั้งราคาเป็นยูโร ซึ่งจะทำให้ผู้จัดการกองทุน เปรียบเทียบการลงทุนข้ามแดนได้เท่าเทียมกันเป็นครั้งแรกโดยที่ไม่ต้องวัดกันเป็นประเทศๆ อีกต่อไป รวมทั้งตลาดทรัพย์สินในสกุลเงินยูโรจะทำให้การเคลื่อนย้ายสินทรัพย์ที่ไม่ใช่ดอลลาร์สหรัฐ. ง่ายขึ้น ซึ่งแนวโน้มนี้เริ่มเห็นเป็นรูปเป็นร่างแล้ว โดยในช่วงปี 2524-2538 ส่วนแบ่งสกุลเงินของประเทศในยุโรปโซนที่ลงทุนในหลักทรัพย์เอกชนของโลกได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 37 จากเดิมร้อยละ 13 ในขณะที่การลงทุนเป็นดอลลาร์สหรัฐ. ลดลงเหลือประมาณร้อยละ 40 จากเดิมร้อยละ 67 และที่สำคัญไปกว่านั้น ยูโรจะเป็นตัวสร้างแหล่งสภาพคล่องขนาดใหญ่ในการระดมเงินของภูมิภาคเอเชียด้วย

โดยสรุปแล้ว การเปิดตัวของเงินยูโรจะส่งผลให้ตลาดภายในกลุ่มเศรษฐกิจยุโรปมีการขยายตัวมากขึ้น รวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มธุรกิจรายใหม่เดินเข้าสู่กระแสการแข่งขันที่ปราศจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน ทำให้มีเวลาหันมาหาแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพและผลผลิตของตนเพื่อนำเสนอต่อตลาดภูมิภาคและตลาดโลกต่อไป สหภาพยุโรปยังต้องเผชิญกับสิ่งต่างๆอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นวิกฤตการณ์ ปัญหาและอุปสรรคตลอดจนแผนการต่างๆ ที่ต้องดำเนินต่อไปอย่างมั่นคงตามหลักการ แต่เชื่อว่าสหภาพยุโรปจะสามารถผลักดันเรื่องดังกล่าวจนบรรลุผลสำเร็จ เพื่อการรวมกลุ่มเป็นเขตประเทศผู้ใช้เงินยูโร (Euro Zone) ให้ได้